

Holló József

Fényre vágyva

Lelkem gyúrt, fekete
árnyak között térdel,
iszonyú félsz gyöttri
a létem bűneimért.
Uram! Szánj meg!
Ne verj vak sötéttel:
fényre vágyva az
– ki feléd fordult s megtért.

Ködökbe falazva

Mintha nem lenne széle semminek
csak szétterjengő szürke köze.
A szemközt és a hátam mögött
elképzelt terek özöne

tolong, mikből minden elveszett:
se égtáj, se irány, se utak.
Csak néma sejtelmek építgetik
rácstalan börtönfalukat.

Magára maradt képzeletem
mögött valahol fák derengnek.
S az alacsony vertikálison
szemmagasságban felmerednek

a nyirkos ködök tartópillérei.
Búcsúzó vadludak bánata kiált.
S a ködbefúlt messzi két partja közt
valahol ott van rejtve a világ.

Záporra írt zene

Tetőcserepek xilofonján
dalt játszik a zápor
– a dallam ismeretlen,
de dúdolni próbálom.

Oly monoton ritmusú,
mint az ősi zenék:
melyek a szívverés
ütemén bongtak szét.

De ha felülemelkedek
a divatos trendeken,
már könnyed, andalító
zenének képzelem

ahogy csorog az ereszen
összhangot találva
– megszólal a basszus
az esőcsatornákba'.

Kitartón, szüntelen
bong az eső hangja
... akár egy posztmodern
cantata profana.

Csak ezt záporra írták
így van hangszerelve
és bőrig ázott mámort
dúdol a keretekbe'.

Március végi töprengő

A lecsüngő fűzágon
kis levélvadócok
borzolják zöldjeik.
S fényes aranydrótok
látszatán feszülnek
a sugarak a dombra.
Pitypang-sárga lötytyent
az árokpartokra.

Rigók pletykálják,
hogy itt van a Kikelet.
S hangjuk felcsigázza
az eszmélő messziket:
ahol tétova színek
gabalyodnak össze
– mint lebomlott gépselyem
egy gubancba kötve.

A tó tükrén úszkáló
felhőfoltos égkék,
azt csillogja magán,
hogy itt a tavasz végképp.
Kertek lobogják szét
a zöldek árnyalatát
hajukba kötözve,
mint selyempántlikát.

Kamaszszívben szokott
ily tiszta bódulaton
feltörni az érzés,
mint vágóból nőtt hatalom:
ahogy most a föld
húsában széjjel fáj
a természet ösztöne
– beleborzong a táj

a kábulatot nyüzsgő
megváltó csodába,
amellyel a létet
most világgá kiáltja.
S valami mámoros
értetlenkedéssel
bámulom a Mindent,
hogy káprázik széjjel

benne a láthatár,
a tavasz ígérete.
Arcomon babrálgat
március hús szele.
S a zombékok lábához
odakuporodva
töprengék – a létet
mily hatalom oldozza.

E folyton változó
nagy időközökben
hol az évszakok hite
folyton szárba szökken.

Léttörvény

Ha elvadult világod
gyilkolásra biztat,
a más halála jogot,
hogy te élj – nem adhat.

Nem adhat a téboly
parancsot agyadnak,
hogy a lét jogát gyilkosként
fenntarthatd magadnak...

Egy időtálló arcél

Gondolatok a *színházcsináló*
Beke Sándorhoz

Számoltad-e hány álmod vált valóra
a vágyak sürgetésén kimondva magad?
S gondoltál-e rá, hogy a szökő idő túlér
azon, amit teremt benned az akarat?

Őszinte alázat és elszánt kitartás űz,
hogy megpróbáld a földről az eget felérni
– szembemenve akár az egész világgal
Te tudtál volna, ha kell üszkös csonkká égni

álmodért, hogy felnőjön a színfalak között.
Ki ma is ugyanúgy állsz eltökélt, konokon
a célod fel nem adó önkívült mámoron.

Mert hitted azt, amiben a szíved gyönyörködött:
hogy adni tudsz... szolgálva a tiszta művészetet
amit olyannak képzelteél, hogy mindenki érthetett.

Nyergestetői mementó

Időbarázdált hegyhomlokok
ráncaiban botorkál a szél
e kövekből kihajtott kopjafák közt
kisírt szemű csend mesél:
harcról, hűségről, szabadságról,
nyitott sír lesz e hely örökkön
– a halálnál nincs maradandóbb:
s gyászolnak egész Székelyföldön.
Kilóg az időből e hely,
a kő itt nem mállik, nem kopik
akár a vigyázó emlékezet
múltjából jövendőt álmodik.

Bűnbánat

Csendes kis templomok
térd koptatta fája
tanú a magyarság
imádkozására.
Hogy bűnt bán és könyörög
az egek Urához
– ne legyen már közünk
több Kálváriához.

Farkas András

Ca' d'Oro

Csipke a képzeitemben,
Csipke az álmaimban,
Négy oszlop az enyészeté,
Most még tart, és tart az emlék,
A csodapihecsipke szeretnék,
Szeretnék itt élni,
Szeretnék itt meghalni,
Szeretnék,
Csak szeretnék.
És szeretésemhez jó lesz háttérnek.
Szeretnék itt veletek hálni,
Botticelli Sandro lányai,
Nem baj, ha többen jöttök is,
A szeretetem végtelen,
Kitesz egy feltárt szarmata sírt,
Lehet vandál is, illir-pannon.
Biolok, eraviszkuszok, gótok, gepidák.
Hogy zenél a nevük.
Mint Respighi Három Botticelli-képe,
Itt a művészet egysége.
Ca' d'Oro, légies oszlopai,
Respighi zenéje.
A Botticelli képe.
Ősi feltárások, sírok.
Minden gén, mi
Pannóniát bejárta, itt legyen.
És mellé a véget nem érő szerelem.

Battisterio

Csend volt. Minden halottnak látszott.
Élet csak én, a terem közepén.
Megtörtem a csendet, és teljes erőmből
a dó hangot kiáltottam kitartva.
Még nem visszhangzott a tér.
És akkor átváltottam a mire.
Jól kitartva, és kisvártatva jött a szó.
Az is jól kitartva. És most jöttek
vissza a korábbi hangok.
De nem külön-külön, hanem tercben.
Egy csodálatos hármashangzat,
mintha az égiek énekelnék.
És a hangerő egyre erősödött,
és megremegtek bele a sejtjeim.
És az égi hang lassan tompult
és 20 másodperc múlva kihalt.
Ismét csend lett.
Most a mi-szó-ti kombinációt ontottam a csendbe,
és az égi jel most egy domináns tercet zenélt.
A Battisterio 1152-ben épült.
Az évszázadok sokat változtattak rajta:
gótikus tornyok, márványcsipke Nicola Pisano szószéke.
És semmi pisszegés.
Minő csavar az időt késleltetni.

Kaiser László

Az utolsó barlanglakó

Tömörkény István, a Barlanglakók című dráma szerzőjének emlékére

Istenem, én lettem az utolsó barlanglakó a budai hegyekben. Mindenki elment, elmenekült, csak én maradtam.

Félek. Félek a holnaptól, mégsem megyek. Fáradt vagyok és öreg. Nem annyira, hogy a halál megváltás legyen, de annyira, hogy erőmből nem telik menekülésre, újrakezdésre. Ez a mészkőbarlang évek óta otthonom, innen indultam el nap mint nap a városba koldulni, eredményesen. Volt mit ennem, olykor innom is, megszoktak, talán megszerettek az erdőszéli villatulajdonosok, ha nem is mindegyik. Elfogadtak. Némelyik tudta, merthogy kérdéseikre elmondtam életemet, hogy mikén mentem keresztül. Sajnálta? Talán. Az egyik mindenesetre hagyta, hogy a nagy hidegben télen a kukás fülkében húzzam meg magam. Volt ott hely elég. Este tértem be mindig, a kukán némi elemőzsiát is találtam, néha ruhaneműt. Reggelre persze eltakarodtam.

Nem volt olyan nap, hogy föl ne kapaszkodtam volna a barlangomhoz. Majd vissza a villák közé, onnan a városba, a térre. Kéregetni. Este a fülke. Nem volt rossz életem. S ha elmúlt a hideg, a barlangomban aludtam. Nem tudta senki, hogy itt alszom. A fák sűrűjében volt a mészkősüllyedés, mészkőmagasodás, a kirándulóktól és a hozzához hasonló hajléktalanoktól távol. Voltunk néhányan erdőlakók, főleg nyáron, de én nemigen tartottam velük kapcsolatot, a barlangomra pedig nagyon vigyáztam, nehogy megtudják, hogy egyáltalán van.

Öreg vagyok, fáradt, erőtlen, de egészséges. Ez talán a sors ajándéka, szüleim is sokáig éltek betegség nélkül. Meg vigyáztam is magamra, amennyire lehetett, ebben a nyomorságban. Inni ittam, ha jutott, ám nem dohányoztam. És mosakodtam, nem úgy, mint a többi szerencsétlen, büdös kéregető. Fölfogtam az esővizet egy lavórban, olykor a távoli forráshoz is elmentem tisztálkodni...

Most meg várok, várom, hogy mi lesz. Közelemben senki, mellettem szinte semmi; lent a város. És fekszem egy ócska matracon a barlangomban, nyár van, hallom a madarak csivitelését, a szél zúgását, a falevelek zizegését. Lassan esteledik, behunyom szemem, emlékezem. Hogy is kezdődött? Hogy is kezdődött, hogy barlanglakó lettem?

Néhány évtizede, még a múlt század végén, vagy inkább második felének közepe után, az átkosban, miként később mondták, tehát a Kádár-korszakban lettem előbb diplomás, majd ifjú házas. Hogy mit tanultam? Mára teljesen mindegy. Jó volt diáknak lenni; aztán jó volt a házasság, öröm a két gyerek – egy ideig. Mert egyszer

csak beadta az asszony a válópert, hivatkozott erre-arra, legfőképpen az elhidegülésére meg az önmegvalósítására, amit csak nélkülem tud elképzelni. Nyilván megunt, van ilyen... Belementem én mindenbe, éreztem, láttam, hogy mennyire megváltozott. Szűrt minden mondata, minden gesztusa, beszélni sem tudtam vele. Elköltöztem még a válás kimondása előtt, persze albérletbe, szüleim vidéken éltek, oda nem mehettem, hiszen munkám Pesthez kötött.

Teltek az évek, dolgoztam reggeltől estig, hogy anyagilag bírjam. Gyerekeim adtak nagy erőt nekem, de csak egy ideig, mert az anyjuk annyit áskálódott ellenem, különösen, amikor megtudta, hogy komoly kapcsolatom van, hogy szép lassan elmaradtak még azok a ritka találkozások is. Tehetetlen voltam, levegőnek néztek, magam sem tudom, miért. Fizettem a tartásdíjat, az albérletet, szomorkodtam a gyermekeim után, néha a pohár fenekére néztem: még jó, hogy a barátnőm kitartott mellettem. Amúgy szelíd virág volt, semmit sem akart igazán, semmit sem sürgetett.

Szüleim meghaltak nem sokkal a rendszerváltozás után. Az örökségből, az eladott kis ház árából végre lakáshoz jutottam. Gondolkodás nélkül újra megnősültem, úgy éreztem, tartozom ennyivel annak, aki kitartott mellettem a nehéz időkben. Nem is volt mindezzel semmi baj, mondhatnám: boldogok voltunk. Aztán előbb ő lett munkanélküli, aztán én, oly mindegy már innen a barlangból nézve, hogy miért éppen mi lettünk, sokakhoz hasonlóan, áldozatai az új világnak, a piacgazdaságnak, vagy inkább piaccarázdaságnak... Az örökség maradék részéből vállalkozásba fogtunk, bízva ebben, abban, amabban, hajtottunk, gürcöltünk, kizsákmányoltuk magunkat – némi eredménnyel. Megmaradtunk, fennmaradtunk. Az is mindegy már, hogy mivel foglalkoztunk. Bárki járhatott úgy, ahogy mi jártunk végül: nekünk tartoztak, mi is tartoztunk, romlottak az arányok észrevétlenül, persze a mi kárunkra, s egyszer csak ott tartottunk, hogy helyzetünk reménytelenné vált.

Osztottunk, szoroztunk; konzultáltunk baráttal, ismerőssel, ígéreteket kértünk kuncsaftoktól és vasaltunk be ügyfeleinken. Kecsegtető ajánlatok, tétova megrendelések, a valós helyzet teljes föltérképezése után döntöttünk úgy, hogy hitelt veszünk fel, ez a reménysugár. Ha nem, biztos tönkremegyünk, és semmi realitása annak, hogy belátható időn belül gyermekünk legyen, erről is álmodtunk már évek óta, de mindig toltuk tovább a valamikori stabilitásig. Szóval: elindultunk a bankhoz...

Folytassam? Devizahitel, jelzálog a lakáson. Még tovább? Derékba kaptuk majdnem utána rögtön a sokat emlegetett válságot. Válságot? Én már akkor sem annak neveztem, hanem törvényesített rablásnak. Hát megraboltak minket rendesen! Fizettük a majdnem dupla törlesztést a csökkenő megrendelés mellett. Egy ideig. Aztán dönteni kellett, hogy mit nem fizetünk. Aztán már fizetni sem tudtunk. Aztán már pénzünk sem volt. Aztán már munka sem. Aztán... Aztán egyedül maradtam, mert a feleségem elhagyott, visszaköltözött a szüleikhez, az legalább biztos kuckó... Hogy a lakás? A jelzáloggal? Tehát a bank lakása! Elúszott az is. Nem ment máról holnapra, én is neki-

keseredtem olykor, ital, depresszió, köldöknézés, lázas kiútkeresés váltogatta egymást. Birtam, ameddig birtam, végül föladtam. Egy szó, mint száz: kilakoltattak. Kilakoltattak! Nem volt senki mellettem addigra, régóta érezni lehetett rajtam a pusztulás szagát.

Újabb évek teltek el, hosszú évek. Végérvényesen hajléktalan lettem. Megbékültem a sorssal, a világgal, elfogadtam a hajléktalan-lét törvényeit. Laktam szállón, kapualjban, telefonfülkében, míg volt; parkban, erdőben. Elfogadtam, amit kaptam, az ingyen ételtől a levetett ruháig. Mindig csak egy napban gondoltam, s ez, úgy látszik, elég volt a túléléshez. Nem tettem a kezem olyanra, ami a másé volt, de elfogadtam mindent. Pénzt is, piát is, jó szót is. Nem kötekedtem, így megúsztam, hogy belém kössenek. Ha mégis, gyorsan odébbálltam.

Már hatvan fölött jártam, amikor egy nyári barangoláskor vagy inkább szálláskezeséskor: ráleltem a barlangomra. Rögtön úgy érzetem, végleg hazataláltam. S innen indultam tavasztól nyárig az emberek közé a napi megélhetésért.

De az emberek egyre kevesebben lettek, évről évre érezhetően fogyott a város lakossága. Tudtam én is az okát, hogyne tudtam volna: mentek odébb, mentek más országba, ki a szegénység elől, ki a nagyobb gazdagságba... S durvultak az itt maradottak. Néha Budán is úgy éreztem, mintha Lumpenországban járnék. És egyre kevesebb lett a magyar és egyre több az idegen. És persze nekem az étel s a koldult pénz. Furcsán hangzik, de a korábbi hajléktalan életemhez képest szabályosan nyomorogtam. Hogy mondanák az okos szociológusok? Szabályosan és folyamatosan süllyedt az életszínvonalam.

Ez megint évekig tartott. Az utóbbi időben már a városba se szívesen mentem, mindenütt veszekedés, megannyi verekedés. Hetven fölött már igen érzékeny az ember. Inkább ritkán ettem, csak ne érjen feszültség. Ha már nem bírtam az éhséget, mégis bemelegkedtem az egyre durvább, koszosabb és elhanyagoltabb városba. Valami eredmény mindig volt, kevéssel is beértem immár.

Legutóbb egy hét éhezés után szedtem összes bátorságomat, s mentem az emberek közé. Alig találtam olyat, aki magyarul beszélt. Szinte csupa-csupa idegen. Mindenütt: a házakban, az utcákon, a boltokban. A magyarok elmenekültek, látnivaló volt. Menj te is, minél hamarabb – mondta nekem egyik hajléktalan társam, aki recsegő szatyrával az útra készült. Botjával búcsút intett, majd elbicegett.

Messziről tömegmorajlást, üvöltözést és mintha lövöldözés zaját hallottam volna. Közelemben már nem láttam magyart, furcsa arcok méregettek. Nem éreztem ellenségeskedést: talán korom, ősz hajam, kopott ruhám inkább szánalmat keltett, mint indulatot. Mégis félttem. Nem sok időm volt: döntenem kellett. S döntöttem! Nem menekülök el, hazamegyek!

És most itt vagyok a barlangomban. Talán nem találják meg. De előbb-utóbb be kell mennem a városba: az éhség nagy úr! Én aztán tudom, én, az utolsó barlanglakó a budai hegyekben.

Erdődi Gábor

A maximalista sóhaja

Nem elég már ölem bokra
Nyílna ki mind a hét csakra
Ráuntam már én a „csak”-ra
Szomjúhozom én a csókra

Változom én fokról fokra
Ácsingózom grádicsokra
Vágyom földre s égiekre
Nem találok sosem „leg”-re

Kis elégia

(Fűzérék)

(Fejemen az ezüst fűszálak...)

Fejemen az ezüst fűszálak
megőrzik
hogy földből vétettem
Egykor ruganyosak voltak,
talaj-barnák,
s ruganyos volt testem:
Így kétségbe sose kell esnem,
jó volt létem
nem hiába éltem –
fonódott sok szvit-fűzér a fülemben
S tán jön még jó lét –
Eleim előtt nem kell pirulnom
örülnek néha onnan túlról –
s utód is örül helyettem!

Szomoróda

(Szonett-féle kérdések)

Áthidalja-e a csöndet a szó?
Az ölelést a kályha, a földél?
Ha ki benne, mint halott tücsök
már nem él, nem zenél?

Áthidalja a perc az időt?
Percnyi ölelés az egészet?
Vagy mindegy is?
Futó a pillanat – befutja az enyészet?

Így is, úgy is
egyedüli lesz a lét –
Csak a szó hidalja

át a csönded
s csak a csillagkorona
néz, ölel s borul föléd!

Őszi reggel, Melissa...

Melírozott
gesztenyefa
állsz előttem
Ébredő reggelem
beissza
álmom,
Melissza!
Fellángol
az őszi
hiányom
Karcú derekad
hajol utamra
Múlt patinás
zöldje
Épen
ébreszti
reményem
A göndör lázas
ága
Ifít
az odúja
fúvó
lángja!

*Lány és virágok, 1973 körül. Tus, papír.
200 x 90 mm. J.n.*

Pataki István

falvédő

tűzben ki hűtlen
hú lesz kihűlten

utólagos bölcselkedés

ha a legenda
legendát teremt
a teremtmény
a teremtőt semmisíti meg

barangolásaim

bejártam mind a harctereket
vesztettem győztem
már egyre megy
vérem könnyem
vagy csak a hajam hullt
minden minden csak foszló múlt

vonultam vesztes sereggel
lánkra verve véresen
s mámorban egyedül
uram csak te voltál velem

nyakcsigolyám kattog
gerincem sajog
koptatta idő
ropogtatták aljasok

féltérdre rogytam a semmiért
szilánkos lélekkel uram
a másikkal a csikorgóval
leborulok eléd

lőnek ránk uram
átvérzett géz az ég
csak te látsz tisztán
ahogy nyomorék fényben
botorkálok feléd
s elnyel a messzeség

*Oláh József***naponként**

naponként megharcolt
harcod

másaként rádkarcolt
arcod

vállalva fizetett
sarcod

értelmed
érdemed
értéked
mértéked

sarcod
naponként fizetett

harcod
vállalva megharcolt

arcod
másaként rádkarcolt

ragaszkodásom

az elmenőkkel nem megyek
meghalókkal sem halok
ha majd egyszer mégis visznek
itt maradva búcsúzó

kergült kerub

majdnem húnyt lángpallos
pisla tüze melegére gyűlnek
rongyosodó hajléktalan
gondolataid
körötte fagyos űr
szüntelen pörgésed
kifordít
felfordít
elfordít
őrállásod szem elől tévesztett
tűnékeny tárgyának
déliab-valsága
jajgatva-ordítva-bömbölve-vijjogva
robbant négyé
de négyelt egylényegű
kötelességtudatod
végzetes vonzása
galaxis-spirál-zuhanásba
egyesít
s ocsúdva állsz vissza
mintha mi sem történt volna

„szép új...”

bezárt szülőszobák
fényezett temető
népes család helyett
magtalan szerető

meghitt templomokból
elfogyik az ének
őrzöngve hódolnak
a pénz istenének